

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sk/8/2019
Identifikačné číslo spisu: 8018200151
Dátum vydania rozhodnutia: 27.05.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Judita Kokolevská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:8018200151.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Judity Kokolevskej a členiek senátu a JUDr. Viery Nevedelovej a JUDr. Sone Langovej, v právnej veci žalobkyne: K. A., nar. XX.XX.XXXX, bytom L. XXX/X, XXX XX E.L., právne zastúpená: JUDr. Michalom Harvišom, Advokátska kancelária so sídlom Stropkovská 633/3, 089 01 Svidník, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, Ul. 29. augusta 8, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. XXX XXX XXXX X zo dňa 18.01.2018, o odvolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 8Sa/18/2018-38 zo dňa 13.11.2018, takto

rozhodol:

- I. Najvyšší súd Slovenskej republiky odkladný účinok kasačnej sťažnosti žalovanej n e p r i z n á v a .
- II. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove č. k. 8Sa/18/2018-38 zo dňa 13.11.2018 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .
- III. Účastníkom náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Prešove zrušil rozhodnutie žalovanej č. XXX XXX XXXX X zo dňa 18.01.2018 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie žalovanej“), ktorým zamietla odvolanie a rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu Sociálnej poisťovne, pod totožným číslom zo dňa 04.07.2017 potvrdila. Prvostupňový správny orgán žiadosť navrhovateľky zo dňa 02.05.2017 o priznanie starobného dôchodku zomrelému manželovi C. A. (ďalej len „J.R.“) a o vyplatenie splatných súm na jeho starobnom dôchodku za obdobie od XX.XX.XXXX do XX.XX.XXXX podľa § 113 ods. 2, § 118 a § 185 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z. z.“) zamietol z dôvodu, že manžel žiadateľky nebol poberateľom starobného dôchodku a neuplatnil si nárok na starobný dôchodok a jeho výplatu, pričom oba nároky (na dávku a jej výplatu) zanikli dňom smrti manžela žiadateľky.

2. Z odôvodnenia rozsudku krajského súdu vyplýva, že rozhodnutie správnych orgánov nepovažoval za súladné ani so zákonom ani s ustálenou judikatúrou súdov v súvislosti s otázkou vysporiadania sa so

zásadnými námietkami žalobkyne, ktorými napadla postup pri aplikácii platných noriem a zdôvodnenia citovaných rozhodnutí. Žalobkyňa tvrdila, že podľa ustanovenia § 80 ods. 2 a § 81 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z., mal byť jej nebohému manželovi, ktorý bol poberateľom invalidného dôchodku, od 60. roku veku (XX.XX.XXXX) vyplácaný už starobný dôchodok, na ktorý mu podľa zákonov vznikol nárok a to vo vyššej čiastke než dovtedy vyplácaný invalidný dôchodok a to až do dňa jeho smrti (XX.XX.XXXX), čo správne orgány nezohľadnili, keďže v rozpore s citovanými ustanoveniami mu po celé vymedzené obdobie vyplácali iba nižší invalidný dôchodok (majúc ho za starobný), čím poškodili nielen jeho, ale aj ju ako dedičku. Podľa krajského súdu správne orgány vydali formalistické a zjavne nezdôvodnené rozhodnutie, z ktorého chýba jasný, určitý a zrozumiteľný postup pri rozhodovaní o žiadosti žalobkyne. Na základe týchto skutočností krajský súd dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutia správnych orgánov nespĺňajú požiadavky riadne odôvodneného rozhodnutia správneho orgánu, čím trpia vadou nepreskúmateľnosti pre nedostatok dôvodov, čo má za následok ich nezákonnosť. Preto rozhodnutie žalovanej zrušil, vec jej vrátil na ďalšie konanie a uložil jej vec opäť prejednať, dôsledne sa vysporiadať s námietkami žalobkyne a následne presvedčivo svoje rozhodnutie zdôvodniť.

3. Proti tomuto rozsudku podala v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť žalovaná (sťažovateľka). Kasačnú sťažnosť odôvodnila tým, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci. Uviedla, že žiadosti žalobkyne zo dňa 02.05.2017 o priznanie starobného dôchodku zomrelému manželovi J.R. od XX.XX.XXXX a o vyplatenie splatných súm na jeho starobnom dôchodku za obdobie od XX.XX.XXXX do XX.XX.XXXX z titulu § 80 ods. 2 a § 81 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z., nemohla vyhovieť, keďže manžel žalobkyne, ktorý zomrel dňa XX.XX.XXXX, bol ku dňu smrti poberateľom invalidného dôchodku a nespĺnil podmienku podania písomnej žiadosti o starobný dôchodok a vyplácanie dávok v zmysle zákona po dovŕšení 60 rokov veku (XX.XX.XXXX). Keďže nárok na dávku a nárok na jej výplatu zanikol dňom smrti manžela, žalobkyňa nebola oprávnenou osobou na podanie predmetnej žiadosti. V ostatnom žalovaná zopakovala právnu argumentáciu vyplývajúcu z obsahu napadnutých rozhodnutí a zotrvala na ich správnosti. Navrhla, aby kasačný súd zrušil rozsudok krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Záverom sťažovateľka žiadala priznať jej kasačnej sťažnosti odkladný účinok z dôvodu hrozby závažnej ujmy (§ 447 ods. 1 SSP).

5. Žalobkyňa vo vyjadrení k sťažnosti žalovanej navrhla, aby kasačný súd sťažnosť zamietol. Trvala na tom, že žalovaná mala od počiatku vzniku nároku na starobný dôchodok tento aj začať vyplácať manželovi žalobkyne namiesto invalidného dôchodku, (keďže starobný bol pre neho výhodnejší) a to až do jeho smrti, keďže boli na to splnené zákonné podmienky.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd podľa § 438 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalovanej je dôvodná.

7. Predmetom kasačného konania v danej veci bol rozsudok krajského súdu, ktorým zrušil rozhodnutie žalovanej z dôvodu nepreskúmateľnosti pre nedostatok dôvodov.

8. Podľa § 3 ods. 4 správneho poriadku, rozhodnutie správnych orgánov musí vychádzať zo spoľahlivo zisteného stavu veci. Správne orgány dbajú o to, aby v rozhodovaní o skutkovo zhodných alebo podobných prípadoch nevznikali neodôvodnené rozdiely.

9. Podľa § 32 ods. 1 správneho poriadku, správny orgán je povinný zistiť presne a úplne skutočný stav veci a za tým účelom si obstaráť potrebné podklady pre rozhodnutie. Pritom nie je viazaný len návrhmi účastníkov konania.

10. Podľa § 46 správneho poriadku, rozhodnutie musí byť v súlade so zákonmi a ostatnými právnymi predpismi, musí ho vydať orgán na to príslušný, musí vychádzať zo spoľahlivo zisteného stavu veci a

musí obsahovať predpísané náležitosti.

11. Podľa § 47 ods. 3 správneho poriadku, v odôvodnení rozhodnutia správny orgán uvedie, ktoré skutočnosti boli podkladom na rozhodnutie, akými úvahami bol vedený pri hodnotení dôkazov, ako použil správnu úvahu pri použití právnych predpisov, na základe ktorých rozhodoval, a ako sa vyrovnal s návrhmi a námietkami účastníkov konania a s ich vyjadreniami k podkladom rozhodnutia.

12. Podľa § 109 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z., nárok na nemocenskú dávku, dôchodkovú dávku, úrazovú dávku, dávku garančného poistenia a dávku v nezamestnanosti (ďalej len „dávka“) vzniká odo dňa splnenia podmienok ustanovených týmto zákonom, ak tento zákon neustanovuje inak.

13. Podľa § 109 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z., nárok na výplatu dávky vzniká splnením podmienok ustanovených týmto zákonom na vznik nároku na dávku, splnením podmienok nároku na jej výplatu a podaním žiadosti o priznanie alebo vyplácanie dávky.

14. Podľa § 113 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z., nárok na dávku a nárok na jej výplatu zaniká dňom smrti fyzickej osoby, ktorá splnila podmienky nároku na dávku a podmienky nároku na výplatu dávky, ak tento zákon neustanovuje inak.

15. Podľa § 81 odseku 1) zákona č. 461/2003 Z.z. „Ak poberateľ invalidného dôchodku splní podmienky nároku na výplatu starobného dôchodku alebo predčasného starobného dôchodku, vypláca sa dôchodková dávka, ktorej suma je vyššia. Pri rovnakej sume týchto dôchodkových dávok vypláca sa dôchodková dávka, ktorú si poistenec zvolil. Dňom úpravy výplaty dôchodkových dávok pre súbeh ich nárokov zaniká nárok na dôchodkovú dávku, ktorá sa nevypláca. Ak poistenec splnil podmienky nároku na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 a 2 alebo podľa § 70 ods. 1 a poberá invalidný dôchodok podľa § 266, vypláca sa invalidný dôchodok, ktorého suma je vyššia; druhá veta a tretia veta platia rovnako.“

16. Podľa odseku 2): „Ak sú súčasne splnené podmienky nároku na výplatu starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku alebo invalidného dôchodku a podmienky nároku na výplatu vdovského dôchodku alebo vdoveckého dôchodku, alebo sirotského dôchodku alebo ak sú súčasne splnené podmienky nároku na výplatu vdovského dôchodku a sirotského dôchodku alebo vdoveckého dôchodku a sirotského dôchodku, vypláca sa v plnej sume z týchto dôchodkových dávok tá dávka, ktorá je vyššia, a z dôchodkovej dávky, ktorej suma je nižšia, sa vypláca jedna polovica...“

17. Skutkové okolnosti veci v danom konaní neboli sporné.

18. Z obsahu administratívneho spisu žalovanej vyplýva, že J.R. bol poberateľom invalidného dôchodku a dovŕšením dôchodkového veku 60 rokov dňom XX.XX.XXXX splnil podmienky vzniku nároku na starobný dôchodok, avšak o túto dávku nepožiadala a nevznikol mu nárok na jeho výplatu.

19. Poberanie tak invalidného, ako aj starobného dôchodku je podmienené podaním žiadosti o ten-ktorý dôchodok a podmienky jeho poskytovania vrátane podmienok jeho zvyšovania upravuje zákon. Samotné dovŕšenie dôchodkového veku potrebného pre vznik nároku na starobný dôchodok dňom XX.XX.XXXX, bez podania žiadosti o starobný dôchodok samo o sebe nezakladá právo na výplatu starobného dôchodku. Žalovaná nespochybňovala, že J.R. vznikol nárok na starobný dôchodok dňom XX.XX.XXXX v zmysle zákona č. 461/2003 Z.z. Nárok na výplatu starobného dôchodku však v zmysle § 109 ods. 2 cit. zákona vzniká až na základe podania žiadosti o priznanie starobného dôchodku, čo žalovaná uviedla.

20. Uvedené normatívne úpravy ako sú vyššie citované riešia situáciu pri súbehu nárokov na výplatu dôchodkových dávok, keď sú už splnené zákonné podmienky po podaní žiadosti o starobný dôchodok.

21. Ako vyplýva z vyššie uvedených zákonných úprav, na aplikáciu uvedených ustanovení by zomrelý

manžel žalobkyne musel spĺňať zákonné podmienky, t. j. požiadať o starobný dôchodok a jeho výplatu, čo bolo nesporne preukázané v čase relevantnom, že nespĺnil a preto k žiadnemu súbehu nárokov na výplatu dôchodkových dávok nedošlo.

22. Pokiaľ zákonodarca hovorí o podnete na začatie konania príslušného orgánu, a pod takým podnetom uvádza podanie žiadosti o priznanie starobného dôchodku, potom nie je možné začať konanie z iného podnetu, napr. z úradnej moci /ex offio/. Sociálna poisťovňa nie je legitimovaná na začatie uvádzaného konania a nebola legitimovaná ani žalobkyňa.

23. Kasačný súd tvrdí právnemu zástupcu žalobkyne, že vec mala žalovaná posudzovať podľa § 80 a § 81 ods. 1, 2 zákona č. 461/2003 Z.z., preto považuje za zavádzajúce a nedôvodné.

24. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy, štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

25. Podľa čl. 17 ods. 1 odporúčania Rady Európy CM/Rec(2007)7 správne rozhodnutia musia byť formulované jednoduchým, jasným a pochopiteľným spôsobom.

26. Kasačný súd je toho názoru, že citované rozhodnutie žalovanej obsahuje dostatok skutkových a právnych záverov, a konštatuje, že závery, ku ktorým správny orgán dospel, nemožno označiť za svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené a nevyplýva z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu.

27. Nemožno potom prisvedčiť názoru krajského súdu o neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. Formálne zopakovanie administratívneho konania, ku ktorému v skutočnosti sťažovateľom napadnuté rozhodnutie krajského súdu smeruje, nepredstavuje pre účastníka (žalobkyňu), vo vzťahu k skutkovej stránke veci, reálnu možnosť dosiahnuť rozhodnutie v jeho prospech (R 103/2011).

28. Kasačný súd vzhľadom na uvedené sťažnosť žalovanej považoval za dôvodnú a preto jej vyhovel.

29. Čo sa týka odkladného účinku napadnutého rozhodnutia, o ktorý žiadala žalovaná v kasačnej sťažnosti, na takýto postup kasačný súd nevidel dôvod. Žalovaná neuviedla aká konkrétna záväzná ujma by jej mala hroziť a nie je legitimné ani žiadúce, aby si ju kasačný súd domýšľal.

30. O trovách konania kasačný súd rozhodol podľa § 167 ods. 1 v spojení s § 467 ods. 1 SSP tak, že úspešnej sťažovateľke náhradu trov kasačného konania nepriznal, keďže jej nárok na náhradu trov v zásade neprináleží a žalobkyňa v tomto konaní nebola úspešná.

31. Toto rozhodnutie prijal senát pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.